

BALKANLARIN GELECEĞİNE DAİR CHAILLOT İNCELEMESİ: YETERLİ BİLGİ SAHİBİ OLMAYANIN YETERLİ BİLGİSİ OLMAYANA YOL GÖSTERMESİ ÖRNEĞİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2018 / 28

04.10.2018

AB Güvenlik Çalışmaları Enstitüsü (EUISS) ana sayfası, Chaillot İncelemeleri isimle yayınını, kurum dışı uzmanların yanı sıra Enstitünün Kıdemli Analistleri tarafından yazılan ve ortak çalışmaya veya bireysel araştırmaya dayanan, Birliğin (AB) güvenliği açısından güncel geçerliliği olan tüm konularla ilgilenen Enstitünün amiral gemisi yayını olarak tanımlamaktadır.[1] EUISS, 3 Eylül 2018 tarihinde, Balkanların Geleceği- 2025 için Üç Senaryo başlıklı 147 sayılı Challiot İncelemesini yayınlamıştır.[2]

Hatırlanacağı üzere AB Komisyonu Şubat 2018de Batı Balkanlar ile geliştirilmiş AB taahhüdü için güvenilir bir genişleme perspektifi başlığı altında bir strateji benimsemiştir. Bahsi geçen strateji bu genişlemeyi; AB Komisyon Başkanı Jean-Claude Junckerin Eylül 2017'deki ABye Sesleniş (State of the Union address) konuşmasında belirlediği 2025 yılına kadar AB'yi güçlendirmeye yönelik daha büyük stratejinin ayrılmaz parçası olarak ele almakta ve söz konusu genişlemeyi AB'nin güvenliğine, ekonomik büyümesine ve nüfuzuna ve vatandaşını koruma becerisine yatırım olarak nitelendirmektedir.[3]

147 numaralı Challiot İncelemesinin (Bundan sonra İnceleme olarak isimlendirilecektir) başlığından, İncelemenin, ABnin güçlendirilmesi için öngörülen tarih olan 2025de Balkanlardaki olası güvenlik durumuna ışık tutmak için hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bu amaca uygun olarak İncelemenin hemen başlangıcında, Yönetici Özeti bölümüne, 2025de Batı Balkanlar nasıl bir görünüme sahip olacaktır? cümlesiyle başlanmaktadır. İncelemenin ana başlığı Balkanların Geleceği olduğu cihetle, bu cümlelerin 2025de Balkanlar nasıl bir görünüme sahip olacaktır? şeklinde formüle edilmesi beklenirdi. Muhtemelen bu husustaki karmaşayı azaltmak amacıyla İncelemenin yazarları 1 numaralı dipnota, Bu incelemenin amaçları açısından Batı Balkanlar Arnavutluk, Bosna-Hersek, eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya, Karadağ, Kosova ve Sırbistandan oluşmaktadır. cümlesini eklemişlerdir.

İncelemenin yazarları Yönetici Özeti bölümünde İşbu Challiot İncelemesi 2025 ufku için [] iyi, orta ve en kötü- üç çelişen senaryo sunmaktadır. Her bir senaryo, bölgenin

gelecekteki yörüngesindeki temel ana eğilimlerin (2025e kadar değişmesi beklenmeyen eğilimler) etkisini göz önüne almaktadır. Senaryolar sadece 2025in nasıl bir görünüme sahip olacağını anlatmamakta, kritik dönemlerde alınacak geniş kapsamlı sonuçları olacak kararların (oyun değiştirici kararlar olarak isimlendirilmiştir) bugün ile gelecek arasındaki dönemi nasıl şekillendireceğini de açıklamaktadır, Bu nedenle [] sadece bir betimleme değil, yararlanılabilir değişik seçenekleri özetleyen bir yol haritası amacına hizmet etmektedir.[4]

İnceleme daha sonra üç senaryoyu sıralamaktadır. Birincisi, kısaca Batı Balkanların gelecekteki olumlu ve iyimser gelişimi öngörüsü olarak izah edilen Avrupa saati senaryosudur. İkincisi, Balkanlar belirsizlik içinde başlığını taşımaktadır. İnceleme ye göre, bu senaryoda Balkan ülkeleri AB bütünleşmesi yolundadır, ancak siyasi irade yokluğu nedeniyle reformlar yavaş ilerleme kaydetmektedir. Üçüncü senaryo, Geçmişin hayaletleri dir. Bu senaryoda, jeopolitik ve şiddete dayalı çatışmalar yeniden meydana gelirken. AB bütünleşmesi siyasi gündemden yavaşça düşmüştür.[5]

Yukarıdaki hususlardan kolayca fark edileceği üzere, birinci ve üçüncü senaryolar bölgeye Batı Balkanlar olarak atıf yaparken, ikinci senaryo Balkanlar belirsizlik içinde başlığını taşımaktadır. İncelemenin yazarlarının ve editörlerinin Batı Balkanlar ve Balkanlar terimlerini keyfi biçimde kendi amaçlarına uygun biçimde kullanmaları dikkat çekicidir. Üçüncü kötümser senaryoda yazarlar Balkanlarda sınırların yeniden çizilmesi kan dökülmeden olmamıştır demektedirler Bölgenin kendine has tarihi gerçekleri ve kültürel kökleri olduğu Balkanlara aşına olanların bildiği bir husustur.

Biz, Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) olarak, uzun bir zamandan beri Balkanların tarihi ve coğrafi bütünlüğüne dikkat çekiyoruz. İsmi esasında Türkçe olan bir bölgeden söz ediyoruz. Britannica Ansiklopedisine göre Balkanlar kelimesi Türkçedir ve dağ anlamına gelmektedir.[6] Balkanlar denildiğinde akla tarihi olarak, en doğusunda Türkiye, Bulgaristan ve Romanyanın, güneyinde Yunanistanın yer aldığı bir bölge gelmektedir. Balkanların orta bölgesi eski Yugoslavyanın ardılı bazı ülkeler (Sırbistan, Bosna-Hersek, Makedonya, Karadağ, Kosova) ve Arnavutluktan oluşmaktadır. Bölgenin bu coğrafi tanımına rağmen, ABnin genişlemesi bağlamında 1990lardan beri Batı Balkanlar ismiyle yeni bir terminoloji geliştirilmiştir.[7]

ABye göre Hırvatistan, Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan AB üyesi olmaları nedeniyle artık Balkanların parçası değildirler. Diğer taraftan, Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Arnavutluk ve Makedonya sözde Batı Balkanlar alt bölgesini oluşturmaktadırlar. Türkiyenin ise tek başına, Balkanların hiç değinilmeyen, Doğu Balkanlar olması lazım gelen diğer parçasını oluşturduğu farz edilmektedir. Konuya ilişkin AVİM analizlerinden birinde değinildiği üzere, Türkiyenin Avrupalı kimliği Avrupanın diğer bölgeleri ve özellikle Batı ve Kuzey Avrupa ile Balkanlar üzerinden birleşmektedir.[8]

Tüm bu hususlar ışığında uzun bir süreden beri Batı Balkanlar teriminin yanlış bir isimlendirme olduğunu öne sürdük. Ayrıca, ABnin Batı Balkanlar için önerdiği stratejinin yanlış bir isimlendirmeye dayanan yanlış bir strateji olduğunu vurguladık. Esasında 147 sayılı Challiot İncelemesi Balkanların keyfi biçimde bölünmesinin yapaylığını yansıtmaktadır.

İnceleme, Bölge için oyun değıştiriciler bölümünde (Bölüm 2) oyun değıştirici, karar alınması gereken, yapılabilecek tercihlere göre farklı sonuçlar doğurabilecek, gelecek üzerinde belirleyici etki yapan olay ve koşullar dizisi şeklinde tarif edilmekte, oyun değıştirici hususlar sorular halinde sıralanmaktadır. Değınilen oyun değıştiricilerden birisi yıkıcı dış aktörler şeklindedir. İnceleme, söz konusu oyun değıştiriciyi aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

Çeşitli diğer aktörler bölgedeki liberal reform amacına karşı etkin biçimde çalışmaktadır. Batı Balkan devletleri esas olarak Rusya, Çin, Türkiye ve Körfez Ülkeleri tarafından temsil edilen bu muhtemel yıkıcı nüfuzu azaltmada başarılı olabilir mi?[9]

Güvenlik çalışmaları ile meşgul AB kurumlarından birinin sorumluluğu altında hazırlanan bir incelemede Türkiyeye karşı bu ölçüde küstah bir suçlama yapılması, en hafif tabirle, şaşırtıcıdır. İnceleme, söz konusu küstah suçlamanın ikna edici olmayan nedenlerini aşağıdaki tuhaf cümlelerle açıklamaya çalışmaktadır:

Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) iktidara gelmesinden bu yana Türkiye bir dizi ekonomik ve diplomatik girişimler yoluyla bölgedeki varlığını artırmıştır. Eski Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu Stratejik Derinlik isimli kitabında Türkiyenin Batı, Orta Doğu, Balkanlar ve Orta Asya dahil bir çok önemli jeo-kültürel havzanın merkezinde yer aldığına ve bu nedenle söz konusu bölgelerin her birinde dinamik ve ön alıcı dış politika izlemeye çalışması gereğine dikkat çekmektedir. Bu düşünceye uygun olarak Türkiye bir yandan Bosna-Hersek, Sırbistan ve Türkiye, diğer yandan Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Türkiye arasında üçlü toplantı çerçevesi başlatmıştır. Buna ek olarak, Bosna-Hersek'in İttifak Üye Eylem Planına kabul edilmesi için Nisan 2010'da NATO'da lobi yapmış, Kosovanın bağımsızlığının güçlü bir destekçisi olmuş ve NATO'yu eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonyayı, Yunanistan ile isim sorunu dahi çözülmeyen İttifaka davet etmeye teşvik etmiştir. Türkiye, ayrıca kendisini bölgede başarılı biçimde yükselen bir yumuşak güç olarak konumlandırmış, Kosova, Arnavutluk, eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya ve Karadağ gibi birçok Batı Balkan ülkesi vatandaşı Türkiyeye karşı çok olumlu tavır almış, hatta Sırbistanda genç nüfus (15-25 yaş arası) daha yaşlılara nazaran Türkiyeyi daha dost olarak algılamıştır.[10]

İnceleme, daha sonra şu soruyu yöneltmektedir: Batı Balkan ülkeleri bu aktörlerin muhtemel yıkıcı nüfuzunu azaltmayı başarabilirler mi? İnceleme ayrıca, NATO, Batı Balkanlar hükümetleri ve sivil toplumu tarafından temel güvenlik sağlayıcısı olarak görülmektedir şeklinde bir değerlendirme içermektedir.[11]

Yukarıda alıntı yapılan oldukça profesyonellik dışı değerlendirmeye göre, Balkanlardaki en eski NATO üyelerinden bir olarak (Türkiye 1952'den beri NATO üyesidir) Bosna-Hersek'in NATO üyesi olmasını istemek; Kosovanın bağımsızlığını kuvvetli destekçisi olmak; NATO'yu Makedonyayı üye olarak İttifaka katılmaya çağırmaya teşvik etmek; Bosna-Hersek, Sırbistan, Hırvatistan ve Türkiye arasında üçlü toplantılar başlatmak; Batı Balkanlar ülkeleri vatandaşları tarafından saygı görmek ve genç Sırp halkı tarafından saygıyla

anılmak Batı Balkanlarda Türkiyenin yıkıcı dış aktör olarak görülmesinin nedenlerini oluşturuyor. Bu değerlendirmeye göre Türkiye Batı Balkanlar ülkelerini, bölgede en çok saygı gören örgüte (NATO) katılmaya teşvik eden bir yıkıcı dış aktördür.

AB Güvenlik Çalışmaları Enstitüsünün amiral gemisi olan bir yayında bu şekilde profesyonelce olmayan bir değerlendirme okumak çok üzücüdür. Balkanların Geleceği-2025 için Üç Senaryo başlıklı 147 numaralı Chailiot İncelemesi, bu yayının diğer nüshalarında olduğu gibi, İşbu Chailiot İncelemesinde belirtilen görüşler sadece yazarlara aittir ve mutlaka AB Güvenlik Çalışmaları Enstitüsünün görüşlerini yansıtmamaktadır şeklinde bir yasal sorumluluğun reddi şerhi içermektedir. Bununla birlikte, İncelemenin editörleri EUISS personelidir. Türkiye gibi birincisi asırlardır Balkan ülkesi, ikincisi 1964 yılından beri ABnin ortak üyesi ve son olarak 1952den beri NATO üyesi olan bir ülkeye yöneltilen temelsiz iddialar konusunda daha dikkatli olunması beklenirdi. Bu bağlamda EUISS, Türkiyeyi Balkanlarda yıkıcı bir dış aktör olarak isimlendirmesi nedeniyle bir düzeltme yapmakla borçludur. Bu, Türk kamuoyunun resmi Türk yetkililerden de önce tereddütsüz biçimde ret edeceği çok haksız bir nitelendirme.

*Fotoğraf: Insight Turkey

**Bu Yorum yazısının [aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır](#)

[1] Chailiot Papers (Paris: European Union Institute For Security Studies, t.y.), <https://www.iss.europa.eu/publications/chailiot-papers>.

[2] Donika Emini, Zoran Nechev, ve Isidora Stakić, Balkan futures Three scenarios for 2025, Chailiot Papers (Paris: European Union Institute for Security Studies, Ağustos 2018), <https://www.iss.europa.eu/publications/chailiot-papers>.

[3] Teoman Ertuğrul Tulun, A Misnomer: Western Balkans., Center for Eurasian Studies (AVİM), Analysis, 2017, sy 24 (07 Ekim 2017), <http://avim.org.tr/en/Analiz/A-MISNOMER-WESTERN-BALKANS>.

[4] Emini, Nechev, ve Stakić, Balkan futures Three scenarios for 2025, 3.

[5] Emini, Nechev, ve Stakić, 5,6.

[6] Balkans, Information site, Encyclopædia Britannica, t.y., <https://www.britannica.com/place/Balkans>.

[7] Teoman Ertuğrul Tulun, BALKANS 2016: INTEGRATION EFFORTS IN A TIME OF UNCERTAINTY, Avrasya İncelemeleri Merkezi, erişim 20 Nisan 2017, <http://avim.org.tr/en/Analiz/BALKANS-2016-INTEGRATION-EFFORTS-IN-A-TIME-OF-UNCERTAINTY>.

[8] Tulun, A Misnomer: Western Balkans.

[9] Emini, Nechev, ve Stakić, Balkan futures Three scenarios for 2025, 23.

[10] Emini, Nechev, ve Stakić, 23.

[11] Emini, Nechev, ve Stakić, 24.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "BALKANLARIN GELECEĞİNE DAİR CHAILLOT İNCELEMESİ: YETERLİ BİLGİ SAHİBİ OLMAYANIN YETERLİ BİLGİSİ OLMAYANA YOL GÖSTERMESİ ÖRNEĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2018 / 28. Ekim 04. Erişim Haziran 25, 2026. <https://www.avimbulten.org/tr/Analiz/BALKANLARIN-GELECEGINE-DAIR-CHAILLOT-INCELEMESİ-YETERLİ-BİLGİ-SAHİBİ-OLMAYANIN-YETERLİ-BİLGİSİ-OLMAYANA-YOL-GOSTERMESİ-ORNEGI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

